

INTERNATIONAL FORUM

BOZAR Center for Fine Arts, Brussels

NEW FIELDS NEW PRACTICES NEW PRACTICES NEW FIELDS

FOR A BETTER LAND USE

FUP
For Urban Passion

AANBEVELINGEN

FORUM 2018



AANBEVELINGEN

AANBEVELINGEN DIE VOORVLOEIEN UIT HET FORUM VAN 6 EN 7 JUNI 2018 IN BOZAR

NEW FIELDS, NEW PRACTICES

Wie maakt de stad? Naast de gebruikelijke spelers uit de particuliere en publieke sector laten ook nieuwkomers zich gelden. Ze vermenigvuldigen de initiatieven: nieuwe stedelijke dienstverlening, ontmoetingsplekken, gedeelde ruimten, participatieve ontwerpen, digitale samenwerking, kringloopgebruik van materialen, op korte cycli gebaseerde aanpak, het terug inbrengen van de natuur in de stad, enz. Ongekende ideeën ontluiken: co-workingspaces voor neonomades, buurten om te wonen, gastrvrije nabijheid, productieve stad, vermindering verplaatsingsbehoeften, enz. Deze initiatiefnemers van startups, nieuwe promoters, gemeenschappen allerhande, netwerkers, enz. heb een motto: de stad onmiddellijk fabriceren!

Of het nu gaat om planologen, bouwpromotoren, dienstverleners, overheid-sambtenaren, beleidsvoerders of nieuwkomers, allen hebben er belang bij om te luisteren naar anticiperende signalen die als kleine melodieveranderingen nu al waarneembaar zijn.

Na dit FORUM heeft de vereniging URBAN PASSION de onderstaande aanbevelingen goedgekeurd en wilt zij deze voor dialoog aan de beleidsverantwoordelijken voorleggen.

1. IEDEREEN OPROEPEN OM BIJ TE DRAGEN AAN DE TERRITORIALE ONTWIKKELING

De geobserveerde burgeropleving is gebaseerd op een aantal krachten van de Europese stad: haar vermogen om te dialogeren en veranderingsactoren te verenigen; haar vermogen om over zichzelf de macht te houden. Deze collaboratieve vernieuwing draagt bij tot het herstel van de sociale en maatschappelijke verbondenheid zodra het op zichzelf gericht zijn van de groepen wordt overwonnen en er cohesie wordt nastreeft.

Zowel in Wallonië als in Brussel nemen de initiatieven een steeds grotere vlucht. Die worden telkens gedragen door burgers of door creatievelingen die op verschillende gebieden samenwerken en aldus deelnemen aan de territoriale dynamiek. Deze actoren wachten niet tot anderen hun ideeën overnemen, neen ze gaan snel tot de actie over. Dit doen ze in een «SelfCity»-modus, zoals het gelijknamige platform dat de Brusselse initiatieven groepeerst (zie ook de contributieve cartografie maps.dewey.be).

Dit zijn vaak bescheiden projecten, maar die samengenomen een demonstrerende waarde hebben en die als signaal van de burgers fungeren. Deze projecten hebben de verdienste de "bottom-up"-democratie te doen herleven. Er begint in elk van de twee regio's en in sommige gemeenten een nieuwe dynamiek te ontstaan. De overheden beginnen ideeën- en bijdragenoproepen te lanceren; De uitvoering is echter nog al te veel gebaseerd op luisteren naar en de terughoudende en restrictieve selectie van sommige van die dynamieken.

We vragen dat deze oproepen op grote schaal worden verspreid. Dat ze worden gecoördineerd tussen regionaal niveau en gemeentelijk niveau; om opportuniteitseffecten te voorkomen, zou een gemeenschappelijk platform voor dergelijke oproepen welgekomen zijn. Wij vragen dan ook dat hun thema's zouden worden aangepakt door de sectorale barrières te doorbreken; zo worden bijvoorbeeld oproepen enkel gericht op het gebied van milieu terwijl de te betrokken gebieden vaak een ruimere aandacht vragen zoals vormen van sociaalcultureel werk of volwassenenvorming, strijd tegen sociale ongelijkheid, ontwikkeling of tot stand brengen van «algemeen welzijn», enz.

Bronnen: workshop 1, Selfcity Brussel, 7 Millions d'urbanistes

2. DE TERRITORIALE STRATEGIE OPENEN VOOR TRANSVERSALE EN FLEXIBELE PROJECTEN

De ontwikkeling moet eerst en vooral worden geconcipieerd vanuit een besturing die in staat is de om de opening naar de complexe interacties te reguleren tussen de samenleving en wat leeft, met andere woorden vanuit de «zelf-eco-reorganisatie» van het territorium. Het systemisch inzicht in de geconstrueerde omgevingen en leefomgevingen moet aan een louter fysieke visie voorafgaan. Het volstaat niet om landshaps-, ruimtelijke ordenings- en architectuurplannen te bedenken, in uitvoering en in gebruik te nemen. Het is ook nodig om overeenstemming te bereiken omtrent de besturing van de activiteitsectoren en hun onderlinge interacties op verschillende schalen. Dit impliceert een precieze kennis van deze interacties in overeenstemming met de natuurelementen en met de behoeften van de actoren, gebruikers en bewoners van een territorium.

In die zin zullen de gebieden van morgen het resultaat zijn van de praktijken die vandaag de dag opkomen; ze vinden grotendeels hun wortels in de huidige gebruiksveranderingen op veel gebieden (thema besproken op het May Forum 2017).

De realisatie van de «visie» houdt ook verband met de omkeerbaarheid en de flexibiliteit van de bebouwing. Hoe kunnen stadsplannen rekening houden met deze dimensies? Dit veronderstelt dat er enige flexibiliteit in uitvoeringswijze wordt gelaten, maar dat tegelijk erover wordt gewaakt dat de doelstellingen van wat wenselijk is goed gedefinieerd zijn. De vereniging vraagt dat de openbare opdrachtgevers over dit onderwerp reflectiewerkshops zouden initiëren.

Bronnen: Workshop 1, Amsterdam; workshop 5, Essaimage BEP-Namur

3. ERVOOR ZORGEN DAT BOTTOM-UP- EN TOP-DOWNPROJECTEN WORDEN GECOMBINEERD

Of het nu gaat om planning of om het realiseren van grote projecten, de ontwikkeling van het territorium verloopt over het algemeen van « bovenuit ». Te vaak brengen de autoriteiten voorstellen uit waarvan de na te streven hoofdaspecten van de territoriale strategie na overleg werd bepaald, maar die in feiten door een kleine kring van actoren werd bedacht en opgelegd als een welomschreven strategie. Te vaak komen grote projecten op een weinig open manier tot stand: een kleine kring van privéontwikkelaars acht een project of uitrusting noodzakelijk, vertrouwt het ontwerp toe aan enkele sterontwerpers en bepleit vervolgens het in overweging te nemen ervan.

Het gaat erom twee benaderingen te combineren: die van de planning en realisatie van grote projecten en die van de ontluikende projecten waaraan de burgers, de initiatiefnemers van startups en de verschillende actoren zoals de kamers van koophandel, ambachtsliedengroeperingen, denktanks, enz. een bijdrage kunnen leveren.

In dit verband is het belangrijk dat beleidsmakers zich niet beperken tot de raadpleging maar ook beroep doen op de eigen krachten van 'bottom-up'-initiatieven.

Voor FUP is het vandaag nodig om de interacties tussen verschillende actoren te bevoorrechten. Dit veronderstelt met name dat territoriale projectselectieprocessen meer open zouden verlopen. Op dezelfde manier en meer dan in de al te vaak geformaliseerde en afgelijnde participatieprocedures moeten de strategieën morgen steunen op een co-conceptie van de territoriale visies. Bij de uitvoering gaat de algemene trend in de richting van de co-creatie van de stad of het territorium waarbij iedereen tot de aldus gedefinieerde ambities kan bijdragen.

Bronnen : atelier 1, Amsterdam ; atelier 4, Ceinture aliment-terre liégeoise et Grande Synthe

4. DE INTERACTIES TUSSEN DE NATUUR EN DE GECONSTRUEERDE OMGEVING VERRIJKEN

Het territorium is een complex systeem dat zowel door de menselijke samenlevingen als door de leefomgevingen wordt beïnvloed! Het werkt als een metabolisme: de reacties tussen de natuur en menselijke nederzettingen vormen de kern van het proces. Territoriale ontwikkeling negeert echter meestal deze meervoudige interacties zoals de tegenstelling tussen stad en platteland: het functionalistische denken heeft barrières gecreëerd en opsplitsing van functies bewerkstelligd. Hierdoor worden de nodige interacties verhinderd. Vandaag is het paradigma veranderd en moeten de spelregels van de stadplanning evolueren.

De natuur draagt op meerdere manieren bij tot het welzijn en de duurzaamheid in de territoria: moestuinen, voedselgordels, boomgaardenplantingen, aquaponische systemen of stadslandbouw. Deze manieren van omgaan met het levende diversifiëren het geconstrueerde milieu, reiken heroplevingsvermogen en veerkracht aan en verstrekken tegelijk het welzijn. Aldus kan de tegenstelling tussen stad en platteland worden omgezet in complementariteit door de uitwisselingen tussen deze gebieden opnieuw in evenwicht te brengen en door de diverse stromen onderling te beheersen.

De territoria kunnen aldus hun interactieve dimensies terugvinden. De vereniging vraagt om deze interacties systematisch als referentiepunt te nemen in studies en opdrachten.

Bronnen: Workshop 3, Abattoir boerderij in Anderlecht, Ceinture aliment-terre liégeoise et projet I-Dyle à Genappe ; atelier 4, Grande Synthe ; atelier 5, Essaimage BEP-Namur

5. DE HULPBRONNEN VOOR DUURZAAM BEHEER

De circulaire economie beveelt kringloopwerking aan waardoor het begrip «afval» vermeden wordt. Het gaat erom goederen en diensten te produceren en tegelijk het verbruik en de verspilling van grondstoffen en energie sterk te beperken. Deze economie is geïnspireerd door duurzame ontwikkeling, groene groei, gebruikseconomie en door het concept van Cradle to Cradle: het beschouwen van afval als een grondstof is gemeenschappelijk aan deze aanpak. Het lokaal produceren wordt dan een mogelijke horizon, aangezien de locatiefactoren van de productieve activiteiten gekoppeld zijn aan de beschikbaarheid van hulpbronnen (recyclage), aan de overvloed aan energie (lokale productie en Smart grids) en aan de gemakkelijke toegang tot de markt (vermindering van de vervoersbehoeften).

Duurzaamheid kan zich niet beperken tot bepaalde aspecten. Wij zijn van mening dat deze principes breed aanwezig moeten zijn in alle projecten die van invloed zijn op de territoria. Clausules die gebaseerd zijn op het beginsel van continu hergebruik van middelen moeten worden opgenomen in de aanbestedingsspecificaties en oproepen voor projecten. De actiegebieden zijn veelvoudig.

Bronnen: Workshop 2, Gids voor bouwafvalbeheer - Europese Commissie; workshop 3, Abattoir boerderij in Anderlecht.

6. DE SIMPLISTISCHE LOGICA'S VERLATEN

Onuitgegeven benaderingen zijn noodzakelijk om met een zo ruim mogelijke groep actoren de gewenste resultaten te bereiken op het vlak van wat Patrick Bouchain de hoge menselijke kwaliteit (H.Q.H.) noemt. Het bepalen van het resultaat is belangrijker dan het definiëren van het proces. In dat opzicht bevatten de vaak stereotiepe aanbestedingsspecificaties te veel bepalingen die beperkend zijn voor de ontwikkeling en de uitvoering van een noodzakelijk geachte project.

Het verkennen van nieuwe wegen wordt gemakkelijker gemaakt door het digitale gebruik van openbare gegevens. Door het delen van deze gegevens kunnen in de loop van deze verkenning nieuwe diensten worden uitgedacht. We moeten processen bedenken die vaak zullen verschillen van de gebruikelijke manieren om dingen te doen.

Bij het renoveren van een wooncomplex bijvoorbeeld kan worden gekozen om een reeks renovaties "à la carte" te organiseren in plaats van gestandaardiseerd processen te gebruiken. Hierdoor kunnen nieuwe middelen worden benut: recyclage van bouwmaterialen, betrokkenheid van de zelf-verbouwende inwoners, herschatting van de afmetingen na de verbouwingswerken, enz.

Ander voorbeeld: het vergroten van de veiligheid van een buurt kan aanleiding zijn om gaandeweg alle actoren te betrekken, waarbij zowel haalbare doelen als processen worden bepaald. Een laatste voorbeeld: de aanpassing van de mobiliteitsbehoeften moet rekening houden met de ontwikkelingen in de arbeids- of handelsorganisatie.

Als gevolg daarvan dienen de manieren om dingen aan te pakken zowel in de publieke als in de private sector te worden aangepast.

We moeten onze "verkokerde" visie verlaten om met de actoren te netwerken in een doeltreffend en lerend systeem. In dit opzicht bepleit For Urban Passion dat de Planning by design of Learning by process zouden worden vermenigvuldigd.

Bronnen: lezing door Patrick Bouchain; Workshop 2, presentatie door Bouwmeester en Citydev.brussels; workshop 5, TUBA in Lyon, UNEUS in Sint-Gillis; workshop 6, MAAS onderzocht door BECI

7. ONZE BEROEPEN AANPASSEN

Hebben stadsplanners de capaciteit om dergelijke visies te verenigen en om transversale en multidisciplinaire benaderingen voor dit doel te initiëren? Deze vraagstelling begint met het verkennen van de ondervertegenwoordigde competentievelden in de publiek en de privaat planningsteams: hebben we in de teams de knowhow of de noodzakelijke kwalificaties? Hoe kan hun bagage en hun portfolio van methoden en vaardigheden worden uitgebreid om deze nieuwe waarden te kunnen combineren? Iedereen moet vragen stellen, zowel in de publieke als de private sector.

Anderzijds stelt zich de kwestie van de opleiding. Het aanbod is vandaag uitgebreid, maar er dreigt een zeker fragmentatie door de specialisaties; Een planners is echter vooral een synthetische omnipracticus die handelt op de territoria die de diversiteit van de dynamieken weerspiegelt. Het model dat wordt ingezet door de vereniging APERAU lijkt in dit opzicht relevant.

Ten slotte moet er meer rekening worden gehouden met twee aspecten. Net als Vlaanderen via de VRP (Vereniging voor Ruimte en Planning) wordt voortgezette opleiding noodzakelijk geacht en moeten worden ontwikkeld op basis van programma's die gericht worden naar voor de verschillende betrokken beroepen. Gelijkaardig model is ook relevant in de Franstalige wereld.

Anderzijds vormt de evolutie van de regelgeving en de praktijken tussen gewesten een probleem voor planners en aanverwante beroepen die worden geconfronteerd met deze segmenteringen. Deze hebben hun relevantie en hun logica, niettemin bestaat het risico dat het negeren van de processen in een naburig gebied het vermogen verminderd om adequaat te reageren op behoeften. FUP vraagt dat er op dit gebied initiatieven worden genomen of ondersteund.

Bronnen: plenaire zitting, presentaties door de VRP en de ULG; workshop 1,7 milliards d'urbanistes; workshop 2, presentatie van Bouwmeester.

Forum 2018 « New Fields, New Practices »

organisé par

FUP

For Urban Passion

For Urban Passion asbl
Rue Ernest Allard, 21 – 1000 Bruxelles
Website: <http://urbanistes.be/fup>
Mail: fup@urbanistes.be

Special Thanks to

Avec l'aide de



Sponsor



Partenaires



Supports



